

Når tonen slås an, og fællesskabet males frem

En undersøgelse af børn og unges læring, motivation og fællesskaber på musik- og kulturskoler i Danmark

DMK Danske Musik- og Kulturskoler

CUR

Når tonen slås an, og fællesskabet males frem
En undersøgelse af børn og unges læring, motivation og fællesskaber på musik- og kulturskoler i Danmark

© Center for Ungdomsstudier 2026

Forfattere: Helle Dalgaard Lauridsen og Ayse Kosar Larsen
Analysebidrag: Maya Hamad og Karoline Bech
Korrektur og sprog: Signe Fage
Grafisk tilrettelæggelse: D-Grafisk, David Lund Nielsen
Foto: Unsplash.com: side 4, 6, 14, 20, 28, 46; Shutterstock: forside, side 10, 12, 24, 33, 36, 40, 42

Center for Ungdomsstudier
Steenwinkelsvej 19
1966 Frederiksberg
www.cur.nu
cur@cur.nu

Undersøgelsen er udarbejdet for og i samarbejde med Danske Musik- og Kulturskoler, november 2026

Indhold

Del 1: Indledning 5

Kapitel 1: Resumé 7

Kapitel 2: Musik- og kulturskoler er vigtige livsarenaer for børn og unge 9
2.1 Musik- og kulturskolernes betydning rækker ud over de musikalske og kunstneriske faglige færdigheder 9
2.2 Rammernes betydning for engagement og fællesskab 10
2.3 Rapportens formål og fokus 11
2.4 Tak 11

Del 2: En undersøgelse om læring, motivation og fællesskaber på musik- og kulturskoler ifølge eleverne selv 13

Kapitel 3: Børns og unges deltagelse i tilbud på musik- og kulturskoler 15
3.1 Hvem er eleverne i undersøgelsen? 15

Kapitel 4: Interessen for musik og kultur er den primære årsag til at starte, men venner og forældre spiller også en rolle 17
4.1 ”Jeg kan godt lide musik og har lyst til at lære noget nyt” 17
4.2 At følges med venner og møde nye fællesskaber 18
4.3 Familien præger lysten til at starte, men lærere spiller også en rolle 19
4.4 Forskellige veje ind i musik- og kulturskolernes tilbud 19

Kapitel 5: Det, der motiverer eleverne til at blive ved 21
5.1 Relationen til underviseren har særlig stor betydning 21
5.2 Glæden ved aktiviteten og ”at have det sjovt” 22
5.3 At lære nyt og blive dygtigere 23
5.4 Et godt fællesskab er vigtigt, uanset om du er til solo- eller holdundervisning 23

Kapitel 6: Fællesskabet er vigtigt – men opstår ikke af sig selv 25
6.1 Hver fjerde elev ønsker flere sociale oplevelser 25
6.2 Fællesskab kræver rammer, der inviterer til at mødes og skabe nye relationer 26
6.3 Særligt fokus på fællesskabet omkring soloundervisningen 26
6.4 Forældre efterspørger, at fællesskabet hjælpes på vej 27
6.5 Fra undervisningssted til fællesskab 27

Kapitel 7: Undervisningen er meget mere end akkorder, koreografier og penselstrøg 29
7.1 Øvelse gør mester – erfaringer med vedholdenhed og tålmodighed 29
7.2 At turde fejle – og finde modet til at prøve igen 30
7.3 Fra sceneskræk til selvtillid – at turde stå frem foran andre 31
7.4 Koncentration, fordybelse og evnen til at arbejde målrettet 31
7.5 At være en del af noget større – fællesskab, ansvar og personlig udvikling 32

7.6 Forældreperspektiv på elevernes læring 32
7.7 Læringen på musik- og kulturskolerne rækker ud over undervisningslokalet 35

Kapitel 8: Forældre er vigtige samarbejdspartnere, men mangler viden og konkrete redskaber 37
8.1 Når forældrene oplever at være fra en "anden verden" 37
8.2 Manglende information gør det svært at følge med 38
8.3 Balancen mellem motivation og pres 39
8.4 Forældresamarbejdet rummer et udviklingspotentiale 39

Kapitel 9: Konklusion 41

Kapitel 10: Fra data til otte praksisnære anbefalinger 43

Del 3: Metode og vidensgrundlag 47

Sådan gjorde vi – metode og datagrundlag 48
Indsamlingen af data 48
Karakteristik af eleverne og deres forældre 48
Sådan analyserede vi data 49

Litteraturliste 51

Del 1
Indledning

Kapitel 1: Resumé

Musik- og kulturskolerne er meget mere end et fritidstilbud, hvor børn og unge lærer at mestre et instrument, udtrykke sig gennem dans eller spille teater. De er også vigtige livsarenaer for dannelse. Her gør børn og unge sig erfaringer med koncentration, vedholdenhed og det at overkomme udfordringer. De får mod til at fejle og prøve igen. De indgår i dialog med betydningsfulde voksne og får muligheden for at give deres mening til kende og opleve glæden ved at skabe noget sammen med andre.

Denne undersøgelse bygger på besvarelser fra 2.539 børn og unge og 3.010 forældre fra 20 musik- og kulturskoler. Den giver et indblik i, hvad der motiverer eleverne til at deltage i aktiviteter på musik- og kulturskoler, og hvad de oplever at få ud af undervisningen, fagligt, personligt og socialt. Den belyser også, hvordan musik- og kulturskolerne kan styrke deres potentiale som lærings- og fællesskabsarenaer.

Denne rapport leder til fem centrale indsigter:

1. Interessen for musik og kultur og lysten til at blive dygtigere er udgangspunktet for deltagelse

Eleverne kommer først og fremmest for at lære og udvikle deres færdigheder inden for musik og kultur. 95 % er glade for deres undervisning, og 89 % fremhæver betydningen af at have det "sjovt". For to ud af tre er det centralt at blive dygtigere. Deltagelsesglæde og faglige ambitioner går hånd i hånd. Det skal være "sjovt" at gå til undervisningen. For eleverne handler det ikke bare om at grine sammen, men også om at lære nyt, blive udfordret og mestre en disciplin.

2. Underviseren er både et fagligt forbillede og en betydningsfuld voksen

92 % af eleverne angiver, at det er vigtigt for deres deltagelse, at de er glade for deres underviser, og 89 % vægter, at underviseren er fagligt dygtig. Syv ud af ti fremhæver betydningen af medbestemmelse som motivationsfaktor. Underviserne er dermed en vigtig faglig ressource i sig selv, men deres relationelle kompetencer er også vigtige for at fastholde elevernes motivation.

3. Eleverne lærer meget mere end den faglige aktivitet

84 % af eleverne oplever, at de igennem deres deltagelse på musik- og kulturskoler har udviklet personlige kompetencer, som de kan bruge i deres generelle hverdagsliv. De fortæller bl.a. om at have fået større selvtillid, forbedret deres koncentrationsevne, trænet deres vedholdenhed og fået øget mod til at begå fejl. De fortæller også om at have udviklet sociale færdigheder som at samarbejde, tage initiativ til sociale relationer og sige noget i plenum. Eleverne oplever dermed den meningsfulde fritidsaktivitet som en øvebane for vigtige færdigheder og erfaringer, de kan bruge i andre livsarenaer.

4. Fællesskabsoplevelser er vigtige

Hver fjerde elev ønsker flere sociale oplevelser på tværs. Her peger eleverne på både faglige fællesskabsoplevelser og sociale mødesteder, hvor de kan lære hinanden at kende i mere uformelle rammer uden for undervisningen. Forældrene peger på, at den individuelle undervisning er en vigtig deltagelsesvej for (sårbare) børn og unge, der trives bedst i mindre og mere overskuelige rammer. Disse børn og unge kan have svært ved at være tilknyttet andre aktiviteter, såsom holdsport.

5. Forældrene vil gerne støtte og kan klædes bedre på til opgaven

47 % af forældrene oplever ofte eller nogle gange usikkerhed om, hvordan de bedst understøtter deres barns deltagelse. De efterspørger bl.a. mere information om undervisningen og konkrete råd til at støtte barnets motivation og øvning uden at skabe unødigt pres i en i forvejen travl hverdag. Et styrket forældresamarbejde kan bidrage til at understøtte elevernes deltagelsesglæde, personlige udvikling og muligheder for at blive en del af interessefællesskaber.

Flere børn og unge kan være med: Fra intentioner til finjustering af praksis

Samlet set viser rapporten, at musik- og kulturskolerne ifølge de nuværende elever og deres forældre løser kerneopgaven kompetent. De deltagende elevers trivsel er høj i tilbuddene, og de har gode relationer til underviserne. Eleverne oplever, at underviserne er dygtige, inkluderende og interesserede i deres liv ud over øvelokalet. De oplever desuden selv, at fritidsaktiviteten på musik- og kulturskolen bidrager til, at de udvikler sig som mennesker og står stærkere i deres deltagelse i andre vigtige hverdagsarenaer.

Rapporten afsluttes med otte praksisnære anbefalinger. De handler først og fremmest om at værne om den kunstneriske kerneopgave. Dernæst handler de om at styrke fortællingen om musik- og kulturskoler som vigtige livsarenaer for alle børn og unge – også dem med særlige behov. Anbefalingerne handler også om at skabe bedre betingelser for veje ind til musik- og kulturskolernes fællesskaber, hvor elever møder hinanden og oplever at høre til.

Hvis alle børn og unge skal have mulighed for at få glæde af musik- og kulturskolernes særlige potentialer, må der arbejdes systematisk med trivslen og med at skabe flere veje ind i tilbuddene. Det kan ske gennem tværfaglige samarbejder med aktører i andre arenaer i børns og unges hverdagsliv.

Som på andre fritidsarenaer må praksis løbende tilpasses aktuelle behov, så flere børn og unge finder vej ind i de vigtige fritidsfællesskaber, der kan have positiv virkning på deres livschancer.

Kapitel 2: Musik- og kulturskoler er vigtige livsarenaer for børn og unge

17 % af de 7-15-årige går til sang, teater eller musik, mens 21 % deltager i kreative aktiviteter (IDAN 2025). Gennem musik, dans, teater, billedkunst og andre kunstneriske udtryksformer får børn og unge mulighed for at udforske deres interesser, udvikle nye færdigheder og fordybe sig i noget, der kan give glæde og mening i deres hverdag. Musik- og kulturskolerne udgør dermed en vigtig del af det organiserede fritidsliv for børn og unge i Danmark.

2.1 Musik- og kulturskolernes betydning rækker ud over de musikalske og kunstneriske faglige færdigheder

Når børn og unge lærer at spille et instrument, laver tegneserier eller øver sig på en koreografi, får de adgang til en livsarena. Her øver de sig i og gør sig erfaringer med at koncentrere sig, være vedholdende og arbejde med noget, der kræver tid og øvelse. De oplever, at det er muligt at udvikle sig, overvinde udfordringer og mestre noget, som tidligere var vanskeligt. Eleverne erfarer, at læring kræver øvelse, tid og dedikation. Det kan styrke deres selvtillid, tro på egne evner og mod på at kaste sig ud i nye udfordringer. Gennem kreative og kunstneriske udtryksformer får børn og unge mulighed for at udforske og udtrykke følelser og erfaringer, som ellers kan være vanskelige at sætte ord på. De kreative processer kan samtidig give plads til at udtrykke følelser, at afprøve nye sider af sig selv, udfordre egne grænser og udvikle identitet, selvaccept og handlekraft. Musik, dans og bevægelse kan desuden skabe kropslige og sanselige oplevelser, der kan bidrage til at forebygge uro og angst (SDU 2025).

Musik- og kulturskolerne har også et betydeligt potentiale for at skabe deltagelsesveje ind i meningsfulde fællesskaber. Her kan børn og unge møde andre, der deler deres interesse for musik og kunst. I orkestre, kor, billedkunsttimer, teatergrupper og andre kreative fællesskaber kan de opleve glæden ved at skabe noget sammen. I disse fællesskaber får de mulighed for at udvikle nye relationer, samarbejde og opleve sig som en del af noget større. Det kan være særligt betydningsfuldt for børn og unge, der ikke nødvendigvis finder deres plads i andre fritidsfællesskaber.

Dette potentiale fremhæves også af Trivselskommissionen, der peger på, at kunstneriske og kulturelle aktiviteter både kan understøtte glæde og fordybelse og give børn og unge erfaringer med meningsfulde fællesskaber:

> *Aktiviteter som fx musik, teater, billedkunst og læsning kan give glæde og fordybelse, og delt eller udøvet sammen med andre kan det samtidig styrke sociale kompetencer og give en oplevelse af at være en del af et meningsfuldt fællesskab, hvilket er beskyttende faktorer for trivsel.*" (Trivselskommissionen 2025)

Samtidig peger Trivselskommissionen på, hvordan undervisere på musik- og kulturskolerne kan være betydningsfulde voksne i elevernes liv. Det understreger relevansen af at undersøge, hvordan disse potentialer forløses i de enkelte tilbud. Et centralt spørgsmål er, om eleverne selv oplever, at tilbuddene både udvikler deres kunstneriske kompetencer og bidrager til deres personlige og sociale udvikling.

2.2 Rammernes betydning for engagement og fællesskab

Musik- og kulturskolernes potentialer skal også ses i lyset af rammerne for deltagelsen. Undersøgelser af børns og unges fritidsliv peger på, at betydningen af en fritidsaktivitet ikke alene afhænger af, hvad børn og unge deltager i. Den afhænger i høj grad også af, hvordan deltagelsen er organiseret, og hvilke sociale og pædagogiske rammer den foregår inden for (CUR 2026). Det betyder, at værdien af at spille musik ikke kun knytter sig til musikalsk og kunstnerisk læring, men også til rammerne omkring fællesskab, relationer og erfaringer med mestring.

En forskningsoversigt peger på en række centrale dimensioner, der har betydning for børns og unges engagement, motivation og trivsel i fritidsaktiviteter. Det drejer sig om social forbundethed, mestring og kompetenceudvikling, frivillighed og indre motivation samt tryghed og tillid (Sundhedsstyrelsen 2023).

Disse dimensioner er gensidigt forbundne og kan understøtte hinanden. Når børn og unge oplever at høre til i et fællesskab, kan det styrke deres lyst til at deltage og fortsætte med aktiviteten. Når de oplever at udvikle sig og mestre nye færdigheder, kan det styrke deres selvtillid og motivation. Når de mødes af trygge rammer og engagerede voksne, bliver det lettere at prøve sig frem, begå fejl og udfordre sig selv. Musik- og kulturskolernes særlige potentiale ligger i samspillet mellem musikalsk og kunstnerisk fordybelse, personlig udvikling og sociale fællesskaber. Men dette samspil opstår ikke nødvendigvis af sig selv. Der må skabes rammer og betingelser for, at kunstnerisk udvikling, mod og fællesskab kan gå hånd i hånd.

2.3 Rapportens formål og fokus

Rapporten bygger på besvarelser fra 2.539 elever på musik- og kulturskoler og 3.010 forældre til elever. Den belyser, hvordan børn og unge selv oplever det at gå på musik- og kulturskolerne, samt hvad deres forældre mener, deres børns deltagelse i tilbuddene bidrager med i børnenes liv. Rapporten sætter fokus på elevernes faglige og personlige udvikling, deres motivation og glæde ved aktiviteterne på musik- og kulturskolerne samt deres oplevelse af relationer, venskaber og fællesskab.

Et centralt perspektiv i rapporten er, hvorledes børn og unge udvikler individuelle, faglige færdigheder og oplever, at de får adgang til meningsfulde fællesskaber. Rapporten undersøger også, hvad der skal til for at styrke samspillet mellem de to.

Børnenes og de unges stemmer bidrager til at identificere uforløste potentialer i musik- og kulturskolerne. Målet er, at flere børn og unge får mulighed for at deltage, udvikle og udfolde sig musikalsk og kunstnerisk samt opleve at høre til i fællesskaber med andre børn og unge med samme interesse.

Rapporten bygger på besvarelser fra elever, som deltager i musik- og kulturskolernes tilbud og overordnet er tilfredse med deres deltagelse. Undersøgelsen kan derfor ikke identificere årsagerne til, at børn og unge stopper eller aldrig betragter musik- og kulturskolerne som en mulig fritidsaktivitet. Det vil være nærliggende perspektiver at undersøge i en fremtidig analyse.

2.4 Tak

Tak til de 20 musik- og kulturskoler, som har været nysgerrige på at blive klogere på elevernes oplevelse af tilfredshed og trivsel i deres tilbud.

Stor tak til de 2.539 elever på musik- og kulturskolerne samt de 3.010 forældre, der har bidraget med deres stemmer. Tak for jeres deltagelse, åbenhed og engagement i elevundersøgelsen og forældreundersøgelsen – også kaldet musik- og kulturskolemålinger, som er en del af Center for Ungdomsstudiers og Danske Musik- og Kulturskolers samarbejde om at inddrage børns og unges stemmer i at skabe bedre betingelser for flere i tilbuddene.

Tak til kollegaer i Center for Ungdomsstudier for faglig sparring og støtte til indsamling af data.

Og endelig stor tak til Danske Musik- og Kulturskoler for det gode samarbejde og for finansiel støtte til udarbejdelse af denne rapport.

God læselyst.

Center for Ungdomsstudier

Del 2

En undersøgelse om læring, motivation og fællesskaber på musik- og kulturskoler ifølge eleverne selv

Kapitel 3: Børns og unges deltagelse i tilbud på musik- og kulturskoler

I dette kapitel præsenteres eleverne på musik- og kulturskolerne samt deres forældre, som har bidraget til elev- og forældreundersøgelsen.

3.1 Hvem er eleverne i undersøgelsen?

Blandt eleverne i undersøgelsen er der flest piger (63 %), mens 35 % er drenge, og 2 % har angivet 'Andet'. Elevernes alder spænder bredt – fra folkeskolen og op til midten af 20'erne. Størstedelen af eleverne er mellem 10 og 15 år (56 %).

Eleverne er bosiddende i alle regioner i Danmark, men med hovedvægt i Region Syddanmark (28 %), Region Nordjylland (27 %) og Region Hovedstaden (28 %). Se tabel 1 i metodeafsnittet.

Langt størstedelen af eleverne (83 %) går til musikundervisning, mens 7 % går til billedkunst, og 2 % går til henholdsvis dans og drama/teater. En lidt større andel af drengene (88 %) end af pigerne (80 %) deltager i musikundervisningen. Omvendt går en lidt større andel af pigerne end af drengene til billedkunst og dans.

Forældrene i undersøgelsen

Blandt forældrene i undersøgelsen har 61 % en datter, der deltager i et tilbud. 89 % har et barn i alderen 6–15 år. Forældrene er primært bosiddende i Region Syddanmark (40 %), Region Nordjylland (29 %) og Region Hovedstaden (21 %).

Næsten halvdelen af forældrene (48 %) har selv dyrket samme fritidsaktivitet som deres barn, f.eks. dans, musik, teater eller billedkunst. Se tabel 2 i metodeafsnittet.

De fleste elever går til én aktivitet på skolen (71 %), mens knap hver tredje elev går til to eller flere aktiviteter.

Eleverne har gået i musik- og kulturskolernes tilbud i forskellig tid. Omkring hver fjerde elev har deltaget i undervisning på skolen i mindre end ét år. 40 % af eleverne har deltaget i undervisningen i et til tre år, mens hver tredje har gået på musik- og kulturskolen i mere end tre år. Antallet af aktiviteter, eleverne deltager i, stiger med alderen. 40 % af de 16–25-årige svarer, at de går til to eller flere aktiviteter.

Lidt over halvdelen af eleverne (55 %) modtager soloundervisning, mens 45 % modtager holdundervisning.

53 % af eleverne svarer, at den ene eller begge forældre også har haft den samme fritidsinteresse som dem selv: musik, dans, drama/teater eller billedkunst.

Figur 1: Elevernes deltagelse i tilbud på musik- og kulturskolerne fordelt på køn

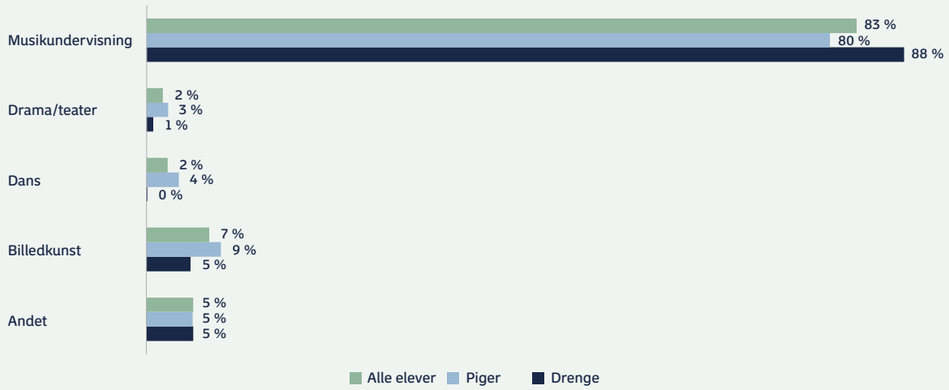

Figurnote: Spørgsmål: Hvad går du til på musik- og kulturskolen? Antal respondenter: Alle elever: 1.992, Piger: 1.259, Drenge: 661. Elever, som har svaret 'Andet' til køn, fremgår af det samlede antal elever, men ikke som en selvstændig søjle.

Samlet set bygger rapporten primært på besvarelser fra elever, der går til musikundervisning, mens elever fra de øvrige kunstneriske og kulturelle aktiviteter er repræsenteret i mindre omfang. Undersøgelsen omfatter samtidig både nye og erfarne elever samt elever med forskellige undervisningsformer. Forældrenes perspektiver inddrages undervejs, hvor de kan understøtte og nuancere elevernes besvarelser.

Fælles for næsten alle eleverne er, at de trives og er glade for at komme i musik- og kulturskolens tilbud. Det angiver 95 % af eleverne. Undersøgelsen bygger således i høj grad på elever, som grundlæggende er glade for og tilfredse med tilbuddene. Som en elev udtrykker det: *"Selvom jeg måske har en mindre god dag, så oplever jeg altid at være glad, når jeg har været til undervisning på musikskolen."*

95 %

af eleverne er glade for deres fritidsaktivitet på musik- og kulturskolen

Kapitel 4: Interessen for musik og kultur er den primære årsag til at starte, men venner og forældre spiller også en rolle

Eleverne er blevet spurgt, hvorfor de har valgt at gå på musik- og kulturskolen. Deres besvarelser peger særligt på tre forskellige veje ind i musik- og kulturskolerne. Det drejer sig om en personlig interesse for musik og kunst og lysten til at blive dygtigere, ønsket om at være en del af et fællesskab samt inspiration og opbakning fra forældre og andre voksne, f.eks. bedsteforældre og lærere. I de følgende afsnit beskrives de tre veje nærmere.

4.1 "Jeg kan godt lide musik og har lyst til at lære noget nyt"

Den største andel af eleverne (44 %) har svaret, at de er startet til en aktivitet på en musik- og kulturskole, fordi de syntes, det lød spændende. 38 % har svaret, at de gerne ville blive bedre til musik, dans, drama/teater eller billedkunst. Se figur 2.

Flere elever beskriver en nysgerrighed efter at lære at spille et instrument, synge eller udvikle deres kreative evner. En elev fortæller: "Jeg kunne godt lide musik, så jeg ville gerne selv lære at spille."

For andre er interessen opstået gennem konkrete oplevelser eller ved at eksperimentere med musik derhjemme. En elev fortæller f.eks.: *"Jeg synes, det er virkelig sejt at kunne spille på et instrument. Og jeg har spillet lidt for sjov derhjemme, og det var sjovt, og så syntes jeg, det kunne være sjovt at starte."*

Citaterne illustrerer, hvordan musik- og kulturskolerne giver børn og unge mulighed for at forfølge en eksisterende interesse og omsætte nysgerrighed til læring og fordybelse.

For nogle handler deltagelsen også om det frirum, som kreative aktiviteter kan tilbyde efter skoledagen. En elev fortæller:

> *Jeg er megainteresseret i billedkunst. Jeg går til det, fordi det også får mig til at slappe af efter en lang dag i skolen. Jeg elsker bare alt ved kunst."*

4.2 At følges med venner og møde nye fællesskaber

24 % af eleverne angiver, at de startede, fordi de kendte nogen, som allerede gik til aktiviteten – se figur 2. Nogle elever beskriver, at de er startet sammen med venner, mens andre har ønsket at udvide deres sociale netværk. En elev fortæller: ”Jeg startede sammen med nogle venner.” En anden fortæller: ”Jeg ville gerne møde andre børn end dem fra min klasse.”

Både ønsket om nye fællesskaber og eksisterende relationer kan være medvirkende årsager til, at eleverne starter i musik- og kulturskolernes tilbud. Det er generelt betydningsfuldt for børns lyst til at afprøve aktiviteter, at de kan følges med deres venner. Det kan skabe tryghed at have en ven i hånden, og fritidsaktiviteten kan danne platform for fælles oplevelser (CUR 2026).

Figur 2: Elevernes svar på, hvorfor de er startet til en fritidsaktivitet på en musik- og kulturskole

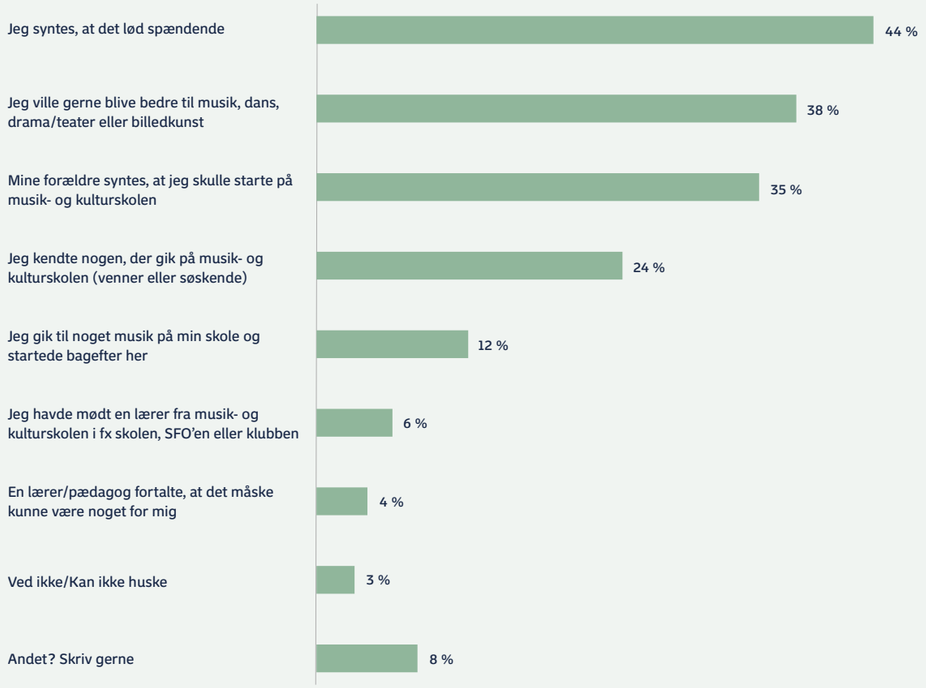

Figurnote: Spørgsmål: Hvad fik dig til at starte på musik- og kulturskolen? Muligt at vælge flere svar. Antal respondenter: 2.382.

4.3 Familien præger lysten til at starte, men lærere spiller også en rolle

For nogle elever begynder interessen tidligt gennem musikalske oplevelser og inspiration fra familien, f.eks. ved at spille klaver med en forælder eller få et instrument af en bedsteforælder. En elev fortæller: ”Jeg spillede klaver med min mor hjemme og ville gerne lære mere.” En anden elev fortæller:

> *Jeg fik en guitar af min morfar, og så kunne jeg lige så godt blive guitarist.”*

Hver tredje elev (35 %) angiver, at de startede, fordi deres forældre syntes, at de skulle begynde på musik- og kulturskolen. Se figur 2. En elev konstaterer kort: ”Mine forældre sagde, at jeg skulle gå til klaver.” En anden elev fortæller: ”Først startede jeg på et babyhold sammen med mine forældre. I 1. klasse gik jeg til sammenspil.”

Besvarelserne viser, at forældrene både kan være med til at vække og understøtte børnenes interesser og have direkte indflydelse på deres valg af fritidsaktivitet. I nogle tilfælde stiller forældrene krav om, at børnene skal lære at mestre et instrument. Flere elever beskriver, at de selv måtte vælge, *hvilket* instrument de ville spille, men ikke nødvendigvis, *om* de skulle gå til undervisning.

Som på andre fritidsarenaer er forældres forudsætninger og intentioner med til at definere børnenes valg af fritidsaktiviteter. Dette hænger sammen med en bredere samfundstendens, hvor forældre i stigende grad oplever et ansvar for aktivt at understøtte barnets trivsel, udvikling og fremtidige muligheder. Den engelske sociolog Frank Furedi benævner dette forældredeterminisme. Det kan bl.a. komme til udtryk gennem forældres stadigt større følelsesmæssige og tidsmæssige engagement i deres eget barns liv (Furedi 2002). Forskningen peger på, at forældres involvering i børns fritidsliv er steget markant. Fritidsaktiviteter bliver dermed ikke blot et spørgsmål om at gå til musik eller drama, men også en investering i barnets sociale, personlige og relationelle udvikling (CUR 2026).

Samtidig viser elevbesvarelserne, at information om og introduktion til musik- og kulturskolernes tilbud kan vække nysgerrigheden og åbne døren til at afprøve tilbuddene. Det kan f.eks. ske gennem information fra lærere på skolen, opslag om aktiviteter eller aktiviteter, som musikskolelærere gennemfører på elevernes skole.

4.4 Forskellige veje ind i musik- og kulturskolernes tilbud

Den kunstneriske interesse og lysten til at lære kan motivere børn og unge til at begynde på musik- og kulturskoler. Sociale relationer og familiens engagement kan være andre veje ind. Derudover kan vigtige brobyggere, f.eks. lærere i folkeskolen, hjælpe flere børn og unge med at finde vej ind i tilbuddene.

Samlet set understreger det betydningen af at tænke i forskellige veje ind, når børn og unge inviteres ind i musik- og kulturskolerne. Aktiviteterne skal være tilgængelige for børn og unge med forskellige forudsætninger. Det gælder både dem, der har et klaver i hjørnet af stuen, og dem, der tvivler på, om de vil passe ind, og om undervisningen er noget for dem.

Kapitel 5: Det, der motiverer eleverne til at blive ved

I dette kapitel beskrives elevernes motivation for at deltage i musik- og kulturskolernes tilbud. Ifølge eleverne selv har relationen til underviseren, glæden ved aktiviteten, muligheden for at udvikle nye færdigheder og fællesskabet betydning for deres motivation.

92 %

af eleverne angiver, at det er vigtigt at have en god relation til underviseren

5.1 Relationen til underviseren har særlig stor betydning

Underviserne er med til at udvikle elevernes faglige færdigheder, men de spiller også en vigtig relationel og pædagogisk rolle. De er potentielle "betydningsfulde voksne" i børns og unges liv. 92 % af eleverne angiver, at det er vigtigt for dem at være glade for deres underviser, mens 89 % lægger vægt på, at læreren er fagligt dygtig.

68 % af eleverne angiver desuden, at det er vigtigt for deres glæde ved at gå på musik- og kulturskolen, at læreren lytter til deres idéer. Underviseren skal med andre ord ikke blot kunne lære eleverne noget, men også tage initiativ til at styrke relationer, hvor eleverne føler sig godt tilpas og har mulighed for at blive hørt.

Når undervisere skaber trygge rammer, viser interesse for den enkelte elev og anerkender både faglige og personlige indsatser og fremskridt, kan det understøtte elevens motivation og glæde ved undervisningen. I et trygt miljø er det naturligt at begå fejl, stille spørgsmål og give sin mening til kende. Når en underviser kan skabe det miljø, kan det give eleverne mod til at udfordre sig selv og udvikle færdigheder, som har betydning for deres deltagelse i andre livsarenaer, såsom skolen, familien og andre fritidsaktiviteter.

Omvendt kan relationen til underviseren også få betydning for elevernes fravalg af undervisningen. Når underviseren mangler relationskompetence eller ikke er opsøgende i relationen til eleverne, kan det være en medvirkende årsag til, at eleverne stopper.

Eleverne og forældrene fortæller også, at gentagne aflysninger på grund af sygdom kan betyde, at elevernes motivation daler eller helt forsvinder. Skiftende vikarer kan ligeledes påvirke elevernes oplevelse af undervisningen. En elev fortæller: *"Jeg har haft mange skiftende vikarer, så jeg har ikke lært så meget det sidste stykke tid, da det var en meget skiftende undervisning og derfor meget usammenhængende, hvad underviserne ville have mig til."*

Figur 3: Elevernes svar på, hvad der er vigtigt ved at gå på musik- og kulturskolen

Figurnote: Spørgsmål: Huad er vigtigt for, om du kan lide at gå på musik- og kulturskolen? Antal respondenter: 2.280.

5.2 Glæden ved aktiviteten og "at have det sjovt"

Ni ud af ti elever udtrykker, at det er vigtigt "at have det sjovt", når de deltager i undervisningen på musik- og kulturskolen (89 %). Hvad der gør en aktivitet sjov, handler ikke bare om gode grin. Det handler i høj grad om den samlede oplevelse af at deltage i aktiviteten. Det vil sige, at de er en del af et miljø, hvor de trives, får nye oplevelser og oplever medbestemmelse og autonomi. Eleverne oplever også samhørighed med andre børn og voksne og udvikler sig fagligt og bliver dygtigere (Ravn 2021; Finch 2016).

9 ud af 10 elever udtrykker, at det er vigtigt

"at have det sjovt"

Figur 4: Andel af eleverne, der svarer, at det er vigtigt med et godt fællesskab på musik- og kulturskolen

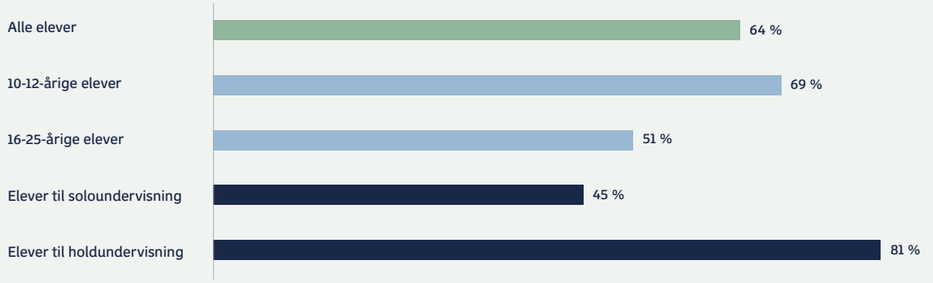

Figurnote: Spørgsmål: Huad er vigtigt for, om du kan lide at gå på musik- og kulturskolen? Svarmulighed: At der er et godt fællesskab. Antal respondenter: Alle elever: 2.275.

5.3 At lære nyt og blive dygtigere

65 % af eleverne fremhæver betydningen af at blive dygtigere. Det gælder især de ældste elever. Blandt elever under 10 år angiver 51 %, at det er vigtigt at blive dygtigere, mens andelen er 83 % blandt de 16–25-årige. Den faglige udvikling ser således ud til at få større betydning for elevernes motivation med alderen.

5.4 Et godt fællesskab er vigtigt, uanset om du er til solo- eller holdundervisning

64 % af eleverne samlet set angiver, at det er vigtigt, at der er et godt fællesskab. Blandt de 10–12-årige er andelen 69 %, mens den er 51 % blandt de 16–25-årige. Blandt elever, som deltager i holdundervisning, er andelen 81 %. Fællesskabet har således stor betydning for eleverne.

83 %

af de 16–25-årige elever udtrykker, at det er vigtigt at blive dygtigere

Der kan være fællesskaber på flere niveauer: blandt alle elever på musik- og kulturskolen, på det enkelte billedkunsthold eller mellem en elev og underviseren, der mødes om tværfløjten hver tirsdag eftermiddag. I det følgende kapitel uddybes fællesskabets betydning. Her præsenteres også elevernes idéer til, hvilke tiltag der kan styrke fællesskabet.

Kapitel 6: Fællesskabet er vigtigt – men opstår ikke af sig selv

Musik- og kulturskoler er betydningsfulde sociale arenaer for børn og unge. Her kan eleverne møde andre med samme interesse for musik og kunst, få nye venner og opleve at være en del af et fællesskab. I de foregående kapitler er det beskrevet, hvordan venner og familie kan have betydning for elevernes interesse for at starte på musik- og kulturskolerne, og hvad der har betydning for deres fortsatte motivation for at deltage i undervisningen uge efter uge.

I dette kapitel rettes fokus på elevernes og forældrenes oplevelse af fællesskabet på skolerne og potentialer for udvikling af rammer og betingelser for fællesskabet.

6.1 Hver fjerde elev ønsker flere sociale oplevelser

I både elevernes og forældrenes besvarelser fremgår det, at der er en efterspørgsel efter flere muligheder for at mødes og være sammen som en del af undervisningen og uden for den almindelige undervisning. Når eleverne bliver spurgt, hvad de kunne tænke sig mere af på musik- og kulturskolerne, svarer 25 % af eleverne, at de ønsker flere arrangementer, f.eks. minikoncerter, forestillinger og opvisninger, hvor forældrene er inviteret. Ligeledes ønsker 25 % flere sociale oplevelser med deres hold eller andre elever fra musik- og kulturskolen, som ikke handler om den faglige aktivitet. Det kunne f.eks. være fællesspisning, biografture eller andre fælles aktiviteter, hvor der er mulighed for at lære andre elever bedre at kende.

En elev foreslår f.eks.:

> *Pizza/hyggeaften med sammenspilshold."* En anden elev ønsker: *"At man kan lave mange flere arrangementer, hvor man møder andre elever fra andre hold, og en samlet kulturskolefællesspisning i starten af sæsonen."*

Samtidig er der elevbesvarelser, der peger på, at der er et potentiale i at hjælpe eleverne med at skabe muligheder for dialoger og relationer på tværs af hold, alder og køn. Det kan f.eks. handle om at skabe mulighed for fællesskaber på skolernes åbne opholdssteder – på gangene, hvor man venter på sin undervisning, eller andre steder, hvor man opholder sig i forbindelse med undervisningen. Et konkret eksempel er en musikskole, der har investeret i en kakaoautomat, som har skabt et 'socialt mødested', især for ældre elever. Nogle yngre elever efterspørger støtte til også at blive en del af det sociale fællesskab omkring 'kakaoen', men fortæller, at det kan være svært at finde modet til at byde sig til, når der sidder ældre elever.

Der er således et potentiale i at arbejde intentionelt med at styrke fællesskabsoplevelser på tværs af hold, alder og køn – før, under og efter undervisningen samt på dage uden undervisning, hvor elever "bare" kan være sammen uden at fremvise, hvad de har kreeret eller lært.

6.2 Fællesskab kræver rammer, der inviterer til at mødes og skabe nye relationer

Et gennemgående tema i elevernes forslag er deres ønske om fysiske rammer, der giver flere muligheder for at opholde sig på musik- og kulturskolen uden for selve undervisningstiden. F.eks. efterspørger en elev: *"En café eller et cafeteria. Det kan man godt bruge, hvis man er der i flere timer."*

Andre, især forældrene, peger på fysiske rammer, der skaber bedre muligheder for, at elever møder hinanden – det kunne være et opholdsrum eller uformelle mødesteder, som eksemplificeret ovenfor med ophold på gangene før undervisningen. Hvis man udelukkende kommer til sin undervisning og tager hjem igen, er mulighederne for at udvikle sociale relationer på tværs af hold og aktiviteter begrænsede. Skolerne har forskellige forudsætninger givet deres lokation og bygningsforhold, men undersøgelsen peger på, at der er et potentiale i at gentænke muligheder for at skabe rum, der inviterer til samvær. På den måde kan musik- og kulturskolerne blive fysiske steder, hvor børn og unge ikke blot kommer for at deltage i en bestemt aktivitet, men også har lyst til at opholde sig og møde andre.

Nogle af eleverne efterspørger desuden flere muligheder for at spille sammen med andre elever på samme niveau. En elev udtrykker ønske om: *"Flere grupper, man kan spille i. Eller måske arrangere duo- eller triogrupper for dem, der spiller klassisk musik".* Det kan være svært for de enkelte elever selv at stå med ansvaret for at skabe relationer og fællesskab. Der kan derfor være et potentiale i at styrke mulighederne for, at eleverne møder hinanden.

6.3 Særligt fokus på fællesskabet omkring soloundervisningen

Behovet for at arbejde aktivt med fællesskabet bliver særligt tydeligt i fortællingerne fra elever og forældre, der har erfaring med soloundervisning. Soloundervisningen kan have væsentlige faglige og pædagogiske kvaliteter, blandt andet fordi undervisningen tilbyder tid med en voksen i en samtid, hvor børn og unge har færre sekundære voksne i deres liv, de kan spejle sig i (CUR 2025).

Ligeledes kan undervisningsformen skabe gode mestringsoplevelser, fordi den tilpasses den enkelte elevs niveau, tempo og behov. Undervisningsformen indebærer dog ikke nødvendigvis, at eleverne møder andre børn og unge, som de kan udvikle relationer til. For nogle er dette ikke aktuelt, da de har et rigt socialt liv ud over musik- og kulturskolen. For andre er potentialet i at møde andre elever og få nye relationer endnu ikke forløst. Det kan opleves som den enkelte elevs eget ansvar at skabe disse relationer.

En elev fortæller:

> *Nu hvor jeg går til soloundervisning, vil det være hyggeligt, hvis der var nogle flere arrangementer for noget mere fællesskab, så man lærer nogle flere at kende."*

En forælder beskriver tilsvarende, hvordan fraværet af et fællesskab kan have betydning for barnets motivation: *"Min datter går til klaver. Det er svært at holde motivationen, når der ikke er et fællesskab omkring det."*

Citaterne illustrerer, at der kan være behov for, at deltagelse i den individuelle undervisning også leder til muligheder for at skabe sociale fællesskaber omkring aktiviteten. Det kan f.eks. ske gennem sammenspil, fælles øvedage, mindre koncerter eller arrangementer, hvor eleverne får mulighed for at møde andre, der deler deres interesse.

En elev fremhæver netop muligheden for at mødes om musikken: *"Jeg har hørt fra en klaverlærer i en anden by, at alle hendes elever spiller en minikoncert for hinanden og forældre 1-2 gange om året. Det kunne være sjovt, hvis det også var sådan på min musikskole."* Citatet viser, hvordan mindre fælles aktiviteter kan skabe en forbindelse mellem elever, der ellers primært modtager undervisning hver for sig.

6.4 Forældre efterspørger, at fællesskabet hjælpes på vej

Flere forældre udtrykker, at interessefællesskaberne ikke nødvendigvis opstår, blot fordi børn og unge er under samme tag på skolen eller deltager på samme hold. Nogle gange kræver det, at underviseren støtter de sociale muligheder og aktivt skaber betingelser for, at eleverne lærer hinanden at kende.

En forælder udtrykker f.eks.:

> *Jeg ville så inderligt ønske, at der blev gjort mere for, at børnene fik et fællesskab. Bare en hurtig navneleg ville være et kæmpe fremskridt. Og måske en enkelt ryste-sammen-opgave."*

Som citatet illustrerer, kan fællesskab handle om små pædagogiske greb i undervisningen, hvor der sættes tid af til, at eleverne lærer hinandens navne at kende, samarbejder eller får fælles oplevelser. De små greb kan have stor betydning for fællesskabskulturer, hvor flere kan trives og opleve at høre til.

Her spiller underviserne en central rolle. De kan være med til at skabe rammer før, under og efter undervisningen, hvor eleverne oplever sig som en del af et fællesskab. Det gælder både på holdene og i arbejdet med at forbinde elever på tværs af undervisningsformer.

6.5 Fra undervisningssted til fællesskab

Samlet set viser både elevernes og forældrenes besvarelser, at fællesskabsoplevelser er en vigtig del af musik- og kulturskolernes betydning for børn og unge. Fællesskaber kan både være en medvirkende motivationsfaktor for overhovedet at begynde, en væsentlig kvalitet ved deltagelsen og noget, som potentielt kan vedligeholde motivationen blandt de elever, der ønsker endnu bedre muligheder for at blive en del af fællesskaber på musik- og kulturskolerne.

Elevernes og forældrenes forslag peger på flere konkrete udviklingsmuligheder. Det gælder flere faglige og sociale arrangementer, hvor det sociale har værdi i egen ret, rammer, der skaber bedre opholdsmuligheder, og flere muligheder for sammenspil. Forslagene peger også på en mere bevidst indsats for at skabe relationer mellem eleverne på tværs af hold, alder og køn.

Her er det vigtigt at tage højde for de forskellige undervisningsformer. Hvor fællesskabet i holdundervisningen kan udvikles gennem intentionel praksis i den fælles aktivitet, hvor en gruppe allerede er samlet, kræver det ofte en mere aktiv indsats at skabe sociale mødesteder for elever, der modtager soloundervisning. Det kan være en kompleks opgave, især hvis nogle af eleverne er socialt udfordrede. Det betyder ikke, at alle undervisere også skal uddannes som pædagoger, men det kræver en vis fritidspædagogisk kompetence, som underviserne skal have mulighed for at udvikle.

Et centralt udviklingspotentiale for musik- og kulturskolerne ligger i at tænke fællesskabet som en del af den samlede undervisningsopgave, og som en underviser fortæller i en samtale med en medarbejder fra CUR: *"Jeg vil tænke mere over, at min undervisning ikke kun skal måles på, om eleverne bliver bedre til guitar. Jeg gør jo så meget mere end det."* Udsagnet indfanger en central pointe: Musik- og kulturskolernes betydning kan ikke alene vurderes ud fra elevernes kunstneriske udvikling, men må også ses i lyset af de lokale øvebaner, tilbuddene som organiserede fritidsaktiviteter skaber for dannelse, relationer og fællesskaber.

Kapitel 7: Undervisningen er meget mere end akkorder, koreografier og penselstrøg

Elevernes besvarelser viser, at de oplever at få meget mere med sig fra undervisningen end evnen til at spille et instrument, stå på en scene eller arbejde med forskellige kunstneriske udtryksformer.

84 % af eleverne angiver, at de har lært noget på musik- og kulturskolen, som de kan bruge i deres hverdag. Deres uddybende besvarelser giver et indblik i, hvilke erfaringer de oplever at kunne bruge i andre dele af deres hverdag.

84 %

af eleverne angiver, at de har lært noget på musik- og kulturskolen, som de kan bruge i deres hverdag

På tværs af fortællingerne træder fem temaer frem: 1) vedholdenhed og tålmodighed, 2) modet til at begå fejl, 3) selvtillid og evnen til at stå frem foran andre, 4) koncentration og fordybelse samt 5) fællesskab og personlig udvikling. Temaerne illustrerer forskellige sider af den læring, eleverne oplever at tage med sig fra undervisningen.

Fælles for temaerne er, at eleverne gennem arbejdet med de kunstneriske aktiviteter får erfaringer, som de kan trække på i skolen, i familien, i andre sociale sammenhænge og endda i mødet med nye udfordringer. I det følgende udfoldes de fem temaer med afsæt i elevernes egne fortællinger.

7.1 Øvelse gør mester – erfaringer med vedholdenhed og tålmodighed

Et gennemgående tema i elevernes fortællinger er erkendelsen af, at det kræver tid, øvelse og vedholdenhed at blive bedre til noget. Når man lærer at spille et instrument, synge, danse eller arbejde med kunstneriske udtryksformer, oplever man sjældent at mestre det hele fra begyndelsen. Udviklingen sker gradvist, og eleverne får konkrete erfaringer med, at deres egen indsats gør en forskel. Flere elever formulerer denne læring enkelt: *"Jeg har lært, at øvelse gør mester", "At blive ved, selvom det er svært" og "Ja! Jeg har lært, at ting kræver øvelse, tid og vilje!"*

Det er vigtigt for eleverne at blive dygtigere til deres aktivitet. Her beskriver de, hvordan vedholdenhed og tålmodighed gør fremskridtene mulige. En elev fortæller f.eks.:

> *Jeg har oplevet, hvordan en lille indsats som at øve lidt hver dag har en kæmpe betydning for, om man udvikler færdigheder på et instrument. Det samme gør sig gældende ude i verden med de ting, man sætter sig for at lære."*

I citatet forbinder eleven erfaringerne fra musikundervisningen med andre læringssituationer. Den musikalske færdighed opleves som værdifuld. Forståelsen af, at man gennem en vedholdende indsats kan udvikle sig og overvinde udfordringer, har også værdi i andre arenaer i livet.

Musik- og kulturskolerne kan dermed give børn og unge erfaringer med en læringsproces, hvor det at øve sig, være tålmodig og være vedholdende bliver en del af udbyttet. De lærer med andre ord at øve sig. Dette er særligt givtigt i en samtid, hvor koncentrationsevnen synes at være udfordret, bl.a. på grund af digitalisering. Samtidig afholder flere unge sig fra at række hånden i vejret i skolen af frygt for at begå fejl og dermed risikere at fremstå akavede (CUR 2025).

7.2 At turde fejle – og finde modet til at prøve igen

Et andet centralt tema er elevernes erfaringer med at håndtere fejl og udfordringer. I arbejdet med musik, dans, drama og andre kreative aktiviteter er fejl en naturlig del af læringsprocessen. Man spiller en forkert tone. Man glemmer en replik. Man lykkes ikke med en øvelse i første forsøg.

Når underviserne viser og italesætter de fejl, de selv stadig begår efter flere års erfaring, skaber det en tryghed for eleverne, at der er plads til at fejle.

Flere elever fortæller, at underviserne har lært dem, at fejl ikke behøver være noget, man skal frygte. En elev beskriver: *"Jeg har lært, at det er okay at lave fejl. Det værste, der kan ske, er, at man prøver igen."*

At blive udfordret og motiveret til at stå foran andre og præstere kan skabe usikkerhed og frygt for ikke at "lykkes". Det sker i en samtid, hvor flere børn og unge angiver, at de kan tvivle på, om de er "gode nok" (CUR 2025). Det kan afholde dem fra at gribe øvemuligheder, der netop kan styrke deres selvtillid og mod på at begå fejl. Tanker som *"Alle andre er nok dygtigere end mig", "Ingen andre er nervøse for at begå fejl"* og *"Alle vil grine af mig, når jeg begår en fejl"* er eksempler på sociale tankemæssige overdrivelser. Disse tanker kan svækkes, når eleverne alligevel kaster sig ud i situationerne.

En elev på musik- og kulturskolerne udtrykker:

> *Jeg har lært, at det ikke gør så meget, hvis man laver en fejl. Folk glemmer det alligevel, og man kommer videre."*

Elevernes fortællinger peger på, at undervisningen kan skabe et rum, hvor eleverne får mulighed for at eksperimentere og udfordre sig selv. Her kan de erfare, at fejl ikke nødvendigvis er et nederlag, men en livslang præmis for det at lære. Det kan få betydning ud over den konkrete aktivitet. Når børn og unge oplever, at de kan begå fejl og alligevel komme videre, kan det give dem større mod til at prøve noget nyt. Det kan også give dem mod til at kaste sig ud i situationer, hvor de ikke på forhånd ved, om de vil lykkes.

7.3 Fra sceneskræk til selvtillid – at turde stå frem foran andre

Flere elever fremhæver, at undervisningen har givet dem mod til at stå frem foran andre og håndtere den nervøsitet, der kan følge med. At optræde til en koncert, spille en rolle på en scene eller præsentere noget, man selv har skabt, kan være grænseoverskridende og nervepirrende for nogle. Men det kan også give eleverne erfaringer med at overvinde usikkerhed. Nye situationer kan være krævende, men eleverne oplever, at de godt kan klare noget, der i begyndelsen virkede vanskeligt.

Flere elever fremhæver det som værdifuldt at kunne stå frem foran andre.

En elev fortæller: *"At turde stille sig op på en scene kan bruges både i eksamenssituationer, og når man ellers skal holde oplæg."* En anden elev beskriver:

> *Man lærer at håndtere at være i sværere situationer, som f.eks. at være på scenen under en koncert. Dette kan bruges i hverdagen til bl.a. fremlæggelser, hvor man kan mærke, man har lært, hvad man skal gøre, for at bevare roen."*

Citaterne viser, at eleverne oplever at have fået konkrete redskaber til at håndtere nervøsitet og præstationssituationer i andre sammenhænge gennem deres erfaringer med at stille sig foran mennesker og optræde.

En elev udtrykker endda en mere grundlæggende forandring i forhold til styrket selvtillid:

> *Jeg har været en meget introvert person, men jeg har virkelig udviklet mig meget ved at gå til drama. Jeg tør træde ud over mine grænser, men indenfor trygge rammer."*

Udtalelsen illustrerer, hvordan et trygt miljø kan give børn og unge mulighed for at udfordre sig selv. Her kan de gradvist udvikle modet til at stå frem, tage ordet og afprøve nye sider af sig selv.

7.4 Koncentration, fordybelse og evnen til at arbejde målrettet

Elevernes besvarelser viser også, at undervisningen giver dem erfaringer med at bevare koncentrationen, træne tålmodighed og fordybe sig. At lære at spille et instrument eller arbejde med en kunstnerisk aktivitet kræver ofte dedikation og hårdt arbejde. Man skal fastholde sin opmærksomhed, arbejde med detaljer og bruge tid på at øve sig og blive bedre. Flere elever fortæller, at de har øvet sig i netop dette. En elev fremhæver, at hun har lært: *"Koncentration og at arbejde i dybden med ting (grundighed), at håndtere nerver (godt, når man skal til eksamen) og tålmodighed."*

En anden elev fortæller, hvordan erfaringerne fra undervisningen kan bruges i skolen: *"Gennem min undervisning har jeg fundet ud af, hvordan man arbejder koncentreret og målrettet, hvilket jeg også har kunnet bruge i min skolegang :)."*

Citaterne viser, at musik- og kulturskolerne kan give børn og unge mulighed for at øve sig i at fastholde opmærksomheden og arbejde grundigt med en opgave. Det særlige er, at fordybelsen sker gennem noget, eleverne selv interesserer sig for. Som en elev formulerer det: *"Man lærer at fordybe sig på en anden måde igennem noget sjovt."*

7.5 At være en del af noget større – fællesskab, ansvar og personlig udvikling

Endelig fremhæver flere elever, at undervisningen har givet dem erfaringer med samarbejde og en større forståelse af sig selv og andre. En elev beskriver at have fået "forståelse for fællesskab". En anden har erfaret, at "alle er vigtige for fællesskabet". En tredje fortæller om sin læring: "Jeg kan være en del af noget mere."

Citaterne peger på, at eleverne oplever fællesskaber som noget, de kan blive en del af, men også som noget, de lærer af. Når man spiller musik, optræder eller skaber noget sammen med andre, får man erfaringer med at lytte, samarbejde, tage ansvar og forstå betydningen af sit eget bidrag til helheden.

En elev beskriver dette mere udførligt: *"Jeg har fået forståelsen for, hvordan musik hænger sammen, og hvordan man arbejder med mennesker. Udover det kan man trække mange tråde til, hvordan man skal opføre sig over for andre mennesker, når man arbejder sammen."*

Flere elever beskriver desuden, hvordan de på musik- og kulturskolen udvikler deres identitet, selvstændighed og tro på sig selv. Det kommer særligt tydeligt til udtryk i denne elevs fortælling:

> *Jeg siger tit, at hvis jeg ikke havde gået i 'Teaterskolen', ville jeg ikke være den, jeg er i dag. Jeg har lært så meget om at være et menneske af at gå der. Jeg har fået en selvtillid til at stå ved det, jeg mener, og tage ansvar for de ideer, jeg kommer på. Jeg er blevet vist, at hvis jeg vil gøre noget, så kan jeg. Jeg er meget taknemmelig for den plads, jeg har fået til at være skæv og mærkelig, det har givet mig en kæmpe ro i mig selv."*

Fortællingen illustrerer, hvor stor personlig betydning deltagelsen kan få for nogle børn og unge. Kunstneriske fritidsaktiviteter kan skabe rammer for at udfordre normer og nuancere fortællingen om sig selv. Her kan børn og unge udforske deres identitet, opleve anerkendelse og udvikle større tillid til sig selv.

7.6 Forældreperspektiv på elevernes læring

De 3.010 forældre i undersøgelsen er også blevet spurgt til deres børns udbytte af en kreativ eller kunstnerisk fritidsaktivitet. Får børnene noget særligt ud af deltagelsen sammenlignet med andre typer fritidsaktiviteter? Det svarer 86 % af forældrene ja til.

Forældrenes fortællinger understøtter i vid udstrækning de temaer, der træder frem i elevernes egne besvarelser. De beskriver, hvordan musik- og kulturskolerne giver børnene mulighed for at udvikle koncentration, vedholdenhed og selvtillid. Børnene oplever glæden ved at mestre noget nyt og indgå i meningsfulde fællesskaber.

En forælder beskriver, hvordan musikken både giver datteren mulighed for personlig udfoldelse og åbner døren til nye sociale fællesskaber:

> *Musik giver hende glæde og berigelse, livsmening ... Musikken er et spejl med plads til at udforske og udtrykke alle slags følelser ... Er man genert, er det sundt at give den gas og spille 'grimt og højtråbende' osv. Fællesskabet i orkestre og de uendelige sammenspilsmuligheder er den bedste dør ud til omverdenen, til venskaber, man lærer at begå sig i det sociale rum, man bliver inviteret ind i nye fællesskaber på tværs."*

Forældrene tilfører samtidig to perspektiver, som er særligt interessante i forhold til musik- og kulturskolernes potentiale som udviklings- og trivselsarenaer. Disse perspektiver beskrives i de følgende afsnit.

Et sted, hvor børn med særlige behov kan opleve at lykkes

Flere forældre fremhæver musik- og kulturskolernes betydning for børn, der har særlige behov eller har vanskeligt ved at finde sig til rette i andre fritidsaktiviteter. Her beskrives undervisningen som et tilbud, hvor barnet kan udvikle sig i sit eget tempo og opleve succes på egne præmisser.

En forælder fortæller:

> *Mit barn har særlige behov, og soloundervisningen er overskuelig og god for ham. Holdsport og mange børn kan være uoverskuelige aktiviteter, hvor præstation er for meget i højsædet. Det er bedre for ham at kunne udfolde sig og øve sig alene."*

En anden forælder beskriver tilsvarende: *"Med autisme- og ADD-diagnose er det svært med fritidsaktiviteter som f.eks. holdsport. Med soloundervisning på trommeholdet går det rigtig godt."*

Fritidsaktiviteter kan være en beskyttelsesfaktor i børns og unges liv (Trivselskommissionen 2025). Forældrenes fortællinger peger på, at særligt den individuelle undervisning kan give nogle børn med særlige behov en unik mulighed for at deltage i et fritidstilbud, som er overskueligt og passende. Her kan børn, der kan blive overstimulerede i sociale sammenhænge, koncentrere sig om deres interesse og indgå i en relation til en sekundær voksen. De kan udvikle deres færdigheder uden samtidig at skulle navigere i et stort socialt fællesskab.

Det handler både om undervisningsformen og om betydningen af en tryg og kontinuerlig relation til underviseren.

En forælder udtrykker: *"Undervisningen på musikskolen giver noget særligt ift. at lære at spille et instrument i sit eget (meget langsomme) tempo og hele det positive læringsmiljø omkring musikken, da det faglige i folkeskolen er meget svært. Der giver det en særlig kontinuitet, at hun har haft samme lærer lige siden indskoling, og at hun er tryg ved ham og musikken."*

Citatet illustrerer, hvordan et barn, der oplever faglige udfordringer i skolen, kan få mulighed for at lykkes med noget andet i musikundervisningen. Det kan give barnet positive erfaringer med læring og mestring og mulighed for at opleve sig selv som kompetent. En forælder udtrykker det således:

> *Ordblindhed gjorde ham til klassens klovn. Musikken gjorde ham til den dygtigste i faget på skolen, og han blev dygtigere til de andre fag herefter."*

Forældrenes besvarelser peger på en vigtig kvalitet ved musik- og kulturskolerne: Der kan være forskellige måder at deltage og lykkes på. Det kan skabe deltagelsesveje for børn, der har oplevet, at det var svært at lykkes i andre fritidsaktiviteter. For nogle børn er det store musikalske fællesskab betydningsfuldt, mens andre netop profiterer af den individuelle undervisning og den tætte relation til en underviser. Begge dele kan give børn og unge mulighed for at udvikle sig og finde et meningsfuldt ståsted i fritidslivet.

Et potentielt frirum fra konkurrence og præstationspres

Forældrenes fortællinger peger på, at musik- og kulturskolerne kan tilbyde et alternativ til fritidsaktiviteter, hvor eleverne oplever, at konkurrence og præstation fylder meget. Her fremhæver forældrene glæden ved selve aktiviteten, fordybelsen og muligheden for at udvikle sig uden nødvendigvis at skulle sammenligne sig med andre. En forælder formulerer det således: *"Her øver man sig for at blive bedre, bare for at nyde det: Livet er ikke på spil."*

En anden forælder fremhæver musik- og kulturskolen som et attraktivt fritidsvalg for familien: *"Fællesskab, selvtillid og glæde. Mindre konkurrence end i øvrige aktiviteter."*

Flere forældre peger på en forskel mellem at øve sig for at præstere bedre end andre eller vinde konkurrencer og at øve sig af glæde ved selve aktiviteten. Musik- og kulturskolerne rummer mulighed for at arbejde målrettet, stille krav til sig selv og opleve fremskridt, uden at udviklingen nødvendigvis skal måles i sejre og nederlag.

Det betyder ikke, at musik- og kulturskolerne er frie for præstationskrav, eller at elever ikke kan opleve præstationspres i undervisningen. Der er eksempler på elever, som er stoppet eller flyttet til andre tilbud, fordi undervisningen var præget af snævre præstationskrav og overvejende kritisk feedback. Nogle elever oplevede også at blive skældt ud af underviseren.

Samtidig kan koncerter, forestillinger og andre kunstneriske arrangementer også indebære forventninger, pres og nervøsitet. Men forældrenes fortællinger understreger generelt, at det kunstneriske arbejde har værdi i egen ret. Man kan øve sig for at blive dygtigere, fordi det er meningsfuldt, fordi man nyder musikken eller kunsten, og fordi det giver glæde at mærke sin egen udvikling.

7.7 Læringen på musik- og kulturskolerne rækker ud over undervisningslokalet

Samlet set viser elevernes besvarelser, at musik- og kulturskolernes betydning rækker ud over de konkrete kunstneriske færdigheder. Langt de fleste elever oplever, at de har lært noget, som de kan bruge i deres hverdag, og deres uddybende fortællinger giver et nuanceret indblik i, hvad denne læring består af. Eleverne beskriver, hvordan de gennem undervisningen får erfaringer med at være vedholdende, koncentrere sig, håndtere fejl og nervøsitet, samarbejde med andre og tro mere på sig selv. Flere fremhæver samtidig, at de bruger disse erfaringer i blandt andet skolen.

Disse erfaringer opstår som en del af musik- og kulturskolernes kerneopgave – gennem arbejdet med akkorder, koreografi, penselstrøg og de udfordringer og succesoplevelser, der følger med. Musik- og kulturskolerne kan være betydningsfulde lærings- og udviklingsarenaer, hvor børn og unge lærer at mestre en kunstnerisk aktivitet. Derigennem får de erfaringer med sig, som kan styrke deres muligheder i livet.

Kapitel 8:
Forældre er vigtige samarbejdspartnere, men mangler viden og konkrete redskaber

Flere forældre oplever i dag, at deres engagement i børnenes hverdag, skoleliv og fritidsliv har stor betydning for børnenes trivsel, udvikling og fremtid. Denne udvikling kan forstås med begrebet "forældredeterminisme". Det kan bl.a. komme til udtryk som et stadigt større tidsmæssigt og følelsesmæssigt engagement i børns liv (Furedi 2002). Forældre er generelt rykket tættere på børnenes hverdagsliv og bruger i praksis mere tid sammen med deres børn (Bonke & Christensen 2018; VIVE 2022).

Forældrene spiller også en vigtig rolle i at understøtte deres børns motivation for fritidsaktiviteterne. De kan være vigtige samarbejdspartnere for musik- og kulturskolerne i arbejdet med at styrke elevernes deltagelsesglæde over tid. Det gælder både i forhold til at bakke op om barnets interesse, skabe plads til aktiviteten i hverdagen og motivere barnet til at øve sig og udvikle sine færdigheder.

48 % af forældrene angiver, at de selv har dyrket samme interesse som deres barn. Besvarelserne viser dog, at det heller ikke med denne erfaring altid er enkelt at finde ud af, hvordan man bedst støtter barnet.

Næsten halvdelen af forældrene oplever, at det i større eller mindre grad kan være vanskeligt at vide, hvordan de bedst støtter deres barns deltagelse. Når forældrene bliver spurgt til, hvad der kan være udfordrende, fremhæver 44 % manglende information fra musik- og kulturskolen, og 34 % fremhæver manglende viden om, hvordan de bedst taler med deres barn om barnets deltagelse.

Forældrenes uddybende besvarelser peger særligt på tre udfordringer: manglende faglige forudsætninger for at hjælpe barnet, begrænset indsigt i undervisningen og usikkerhed om, hvordan man motiverer barnet til at øve sig uden at skabe et unødigt pres. I de følgende afsnit gennemgås disse tematikker.

8.1 Når forældrene oplever at være fra en "anden verden"

Lidt over halvdelen af forældrene (51 %) har ikke dyrket den samme aktivitet (musik, dans, drama, billedkunst), som deres barn går til. Flere forældre beskriver, at det kan være vanskeligt at støtte barnet i den faglige udvikling, når de ikke selv har erfaring med samme aktivi-

tetsform. Det kan skyldes manglende kendskab til bestemte instrumenter og noder. Som en forælder beskriver: *"Vi er ikke musikalske, så det er en anden verden for os."*

En forælder beskriver: *"Jeg er på ingen måde musikalsk selv, så det er svært at hjælpe med at lære instrumentet."*

Citatet viser, at det kan være svært for forældrene at vide, hvordan de skal hjælpe, når barnet f.eks. har brug for støtte til at øve sig derhjemme eller har faglige spørgsmål. Det peger på et potentiale i at tydeliggøre, hvordan forældre kan understøtte deres barns læring og motivation, også selvom de ikke har kunstneriske eller musikalske kompetencer. Forældrenes vigtigste rolle behøver ikke at være at fungere som faglige hjælpere. Den kan i stedet være at vise interesse, anerkende barnets indsats og skabe gode rammer for deltagelsen. Netop dette sætter en forælder ord på. På spørgsmålet om, hvad der kan være svært i forhold til at støtte barnets deltagelse, svarer vedkommende:

> *Kun det, at jeg ikke selv har evner ud i det musikalske. Men jeg er lyttende til de frustrationer, mit barn kunne have i forbindelse med musikken og øvning. Jeg er støttende og udviser interesse i mit barn uden at gøre mig klog på det musikalske. Min søn kan godt grine af mine manglende evner indenfor feltet, og det virker til at hjælpe ham med at opleve, at han er/kan noget særligt."*

8.2 Manglende information gør det svært at følge med

En anden gennemgående udfordring handler om kommunikationen mellem musik- og kulturskolen og hjemmet. Flere forældre efterspørger større indsigt i, hvad der foregår i undervisningen, hvordan deres barn udvikler sig, og hvad der forventes af dem som forældre. En forælder fortæller: *"Generelt får jeg ingen info om undervisningen/indhold og aner faktisk ikke rigtig, hvad de laver."* En anden forælder beskriver: *"Ved faktisk ikke, hvad de laver, ud over de brudstykker, vores barn fortæller (svært at få en større sammenhæng, da han kun er 6 år :-))."*

Manglende information kan gøre det vanskeligt at engagere sig i barnets aktivitet og følge op på undervisningen derhjemme. For nogle familier kan behovet for tydelig kommunikation være særligt stort, især i familier med yngre elever. Det gælder f.eks. også familier med elever, der har brug for faste rammer, forudsigelighed eller særlig støtte i sociale situationer. Resultaterne peger dermed på et potentiale i en mere systematisk og lettilgængelig kommunikation. Her kan forældrene løbende få indblik i undervisningens indhold, barnets udvikling og deres egen rolle i at understøtte deltagelsen. Samtidig kan forældrene informeres om muligheden for at gå i dialog med underviserne om ændringer i barnets motivation. Dialogen kan også handle om livssituationer, der kan forklare ændringer i barnets adfærd. Det kan f.eks. være forsvundne kaniner, vanskelige relationer i skolen, dødsfald blandt bedsteforældre og skilsmisser.

8.3 Balancen mellem motivation og pres

Et tredje tema handler om øvning i hjemmet. Det kan kræve mange timers øvning at opleve mestring, fordi nogle af aktiviteterne er komplekse og kræver vedholdenhed og disciplin.

Flere forældre beskriver, at de gerne vil hjælpe deres barn med at udvikle sig, men at det kan være vanskeligt at motivere til øvning i en travl hverdag. Samtidig kan det være en udfordring at finde balancen mellem støtte og forventninger til barnet, uden at øvningen bliver forbundet med pres eller konflikter.

En forælder fortæller:

> *Jeg kunne godt bruge gode råd om, hvordan jeg som forælder understøtter, at hun øver sig i hverdagen. Hvordan gør jeg dette på en positiv måde?"*

En anden efterspørger mere konkret vejledning fra underviseren: *"Det kunne være fint at få en enkelt mail fra underviseren om, hvad der primært skal øves på (f.eks. melodier, som mit barn allerede kan, eller melodier, som hun kun lige har taget hul på ifm. undervisningen)."*

Citaterne illustrerer et dilemma, som kan være særligt relevant i musik- og kulturskolerne: På den ene side er øvelse og vedholdenhed en væsentlig del af den kunstneriske udvikling. På den anden side er aktiviteten noget, barnet deltager i af interesse og lyst. Forældrene kan derfor være usikre på, hvordan de understøtter denne motivation uden at gøre øvningen til endnu en pligt i hverdagen.

Her peger forældrenes fortællinger på et behov for konkrete og overskuelige råd om, hvordan man kan støtte barnets øvning på en positiv måde. Det kan f.eks. handle om tydelige forventninger til øvning (f.eks. at det fungerer bedst lige efter undervisningen) og forslag til, hvornår øvningen kan passes ind i hverdagen. Det kan også være enkle forslag til, hvordan man kan hjælpe uden selv at mestre instrumentet, og inspiration til at fastholde glæden ved aktiviteten.

8.4 Forældresamarbejdet rummer et udviklingspotentiale

Samlet set viser undersøgelsen, at flere af forældrene oplever usikkerhed om, hvordan de bedst understøtter deres barns deltagelse i musik- og kulturskolen. Udfordringerne handler både om manglende faglige forudsætninger, begrænset information og vanskeligheder med at motivere barnet til at øve sig.

Resultaterne peger på, at musik- og kulturskolerne med fordel kan arbejde mere bevidst med at tydeliggøre forældrenes rolle. De kan samtidig skabe en tættere forbindelse mellem undervisningen og hjemmet. Det handler ikke om at gøre forældrene til medundervisere, men om at give dem bedre muligheder for at bakke op om barnets interesse, udvikling og glæde ved aktiviteten.

Et styrket forældresamarbejde kan dermed være en vigtig del af arbejdet med at understøtte børns og unges motivation og fortsatte deltagelse i musik- og kulturskolerne.

Kapitel 9: Konklusion

Musik- og kulturskolerne er en vigtig scene, hvor børn og unge lærer at spille et instrument, danse eller spille teater. De skaber også en ramme for læring, dannelse og fællesskab. Her får børn og unge mulighed for at fordybe sig i noget, der interesserer dem. De kan udvikle deres færdigheder, udfordre sig selv og opleve glæden ved at mestre noget nyt. Samtidig gør de sig erfaringer, som rækker ud over undervisningen.

Undersøgelsen bygger på stemmer fra 2.539 elever og 3.010 forældre fra 20 musik- og kulturskoler.

95 % af eleverne er glade for deres undervisning. De kommer først og fremmest, fordi de interesserer sig for musik og kunst, vil lære nyt og blive dygtigere. For eleverne går faglig udvikling og deltagelsesglæde hånd i hånd. Det er sjovt at udvikle sig, blive udfordret og opleve, at øvelse gør en forskel.

Underviserne spiller en central rolle. Eleverne lægger stor vægt på både undervisernes faglige kompetencer og den gode relation til dem. Underviserne er derfor mere end formidlere af et kunstnerisk fag. De er også betydningsfulde voksne, som kan lytte, støtte og give plads til elevernes idéer. De kan skabe trygge rammer, hvor eleverne tør prøve noget nyt og begå fejl.

Eleverne oplever også, at de lærer noget, de kan bruge andre steder i livet. De fortæller om større selvtillid, bedre koncentration og øget vedholdenhed. De fortæller også om at turde stå frem, samarbejde med andre og fortsætte, selvom noget er svært. Det er erfaringer, som opstår gennem arbejdet med musik, kunst og kultur. Den kunstneriske kerneopgave og den bredere dannelse er dermed tæt forbundet.

Samtidig viser undersøgelsen, at der er muligheder for at styrke fællesskaberne. Hver fjerde elev ønsker flere sociale oplevelser. Eleverne efterspørger både flere muligheder for at skabe noget sammen og uformelle mødesteder, hvor de kan lære hinanden at kende. Ønsket om flere muligheder for fællesskab gælder også elever i soloundervisning. Her kan små fælles aktiviteter være med til at åbne døren til nye relationer. Forældrenes fortællinger peger desuden på, at den individuelle undervisning kan være en vigtig deltagelsesform for børn, der har brug for mindre og mere overskuelige rammer. Der er derfor behov for forskellige måder at deltage og være en del af et fællesskab på.

Forældrene spiller også en vigtig rolle for elevernes deltagelse. De vil gerne støtte deres børn, men næsten halvdelen oplever ofte eller nogle gange usikkerhed om, hvordan de bedst gør det. Tydeligere kommunikation og konkrete råd kan gøre det lettere at bakke op om undervisningen og øvningen derhjemme, uden at glæden ved aktiviteten bliver erstattet af præstationspres.

Fra stærke erfaringer til flere muligheder

Undersøgelsen viser, at musik- og kulturskolerne ifølge eleverne og deres forældre allerede lykkes med kerneopgaven for de børn og unge, der deltager i tilbuddene. Eleverne er glade for undervisningen og oplever faglig udvikling, gode relationer og personlig læring. Det er et stærkt udgangspunkt for det videre arbejde.

Denne undersøgelse fortæller først og fremmest om dem, der allerede har fundet vej ind i tilbuddene. Den giver ikke i sig selv svar på, hvordan flere børn og unge kan være med. Derfor er det vigtigt både at værne om det, der fungerer, og være nysgerrig på, hvordan flere kan få del i mulighederne.

Arbejdet kræver ikke nødvendigvis store forandringer. Det kan begynde med små justeringer i hverdagen: mere plads til elevernes idéer, flere anledninger til at mødes på tværs, bedre dialog med forældrene og en fælles opmærksomhed på trivsel og motivation. Men arbejdet må ikke alene afhænge af den enkelte underviser. Det skal understøttes af ledelse, organisation og en fælles pædagogisk praksis.

Der er også muligheder for at skabe flere veje ind i musik- og kulturskolerne. Her kan samarbejde med skoler, fritidstilbud og andre aktører i børns og unges hverdagsliv spille en vigtig rolle.

Musik- og kulturskolernes særlige styrke er, at børn og unge kan udvikle sig som mennesker, mens de fordyber sig i noget, de interesserer sig for. De kommer for musikken, kunsten og kulturen, men kan tage meget mere med sig. Opgaven fremadrettet er at fastholde den faglige kvalitet og styrke de gode læringsmiljøer. Samtidig skal der skabes endnu flere muligheder for, at børn og unge oplever at være en del af et fællesskab og høre til.

Kapitel 10: Fra data til otte praksisnære anbefalinger

På baggrund af undersøgelsens resultater præsenteres otte praksisnære anbefalinger. De handler om, hvordan musik- og kulturskolerne kan udfolde deres potentiale som betydningsfulde arenaer for kunstnerisk fordybelse, personlig udvikling og sociale fællesskaber. Anbefalingerne tager afsæt i elevernes og forældrenes oplevelser.

1. Hold fast i den kunstneriske kerneopgave

Eleverne går ikke til "trivsel", "relationer" eller "samtale". De kommer først og fremmest for at lære noget nyt, opleve mestring, udfolde deres interesser og udvikle færdigheder. Det musikalske og kunstneriske har værdi i egen ret. Den faglige kvalitet skal derfor fortsat være i centrum. Skab undervisning, hvor eleverne udfordres tilpas og oplever en god balance mellem udfordringer og succeser.

Der sker meget mere end faglig mestring. Ros processen frem for udelukkende resultatet. Tal med eleven om de fremskridt, eleven oplever, og om de personlige færdigheder, eleven udvikler ud over de faglige. Skab også dialog om, hvordan disse færdigheder kan bruges i andre livsarenaer. Det kan f.eks. være til at holde fremlæggelser i skolen, tage initiativ til sociale relationer ved familiesammenkomster eller koncentrere sig i fritidsklubbens kreative værksteder.

2. Bevar og styrk den gode lærer-elev-relation

Relationen til underviseren er en vigtig ressource i sig selv med betydning for elevernes motivation, tryghed og glæde ved undervisningen. Arbejd intentionelt med relationen ved at vise interesse for eleven som menneske – ikke kun som én, der skal lære at spille, danse eller skabe. Spørg ind til elevens hverdag, lyt til elevens idéer og vær opsøgende, når nogen udebliver: "Jeg lagde mærke til, at du ikke var her sidst." Sådanne små handlinger kan have stor betydning for elevens oplevelse af at høre til.

3. Skab flere muligheder for faglige fællesskabsoplevelser på tværs

Giv eleverne flere muligheder for at mødes om det, de er fælles om: musikken, kunsten og glæden ved at skabe noget. Det kan være gennem sammenspil, fælles arrangementer eller aktiviteter, hvor eleverne viser hinanden, hvad de har lært, og inspirerer hinanden. Det behøver ikke altid at være store arrangementer. Det kan være små hverdagsgreb, der giver

mulighed for nye relationer. Lad eksempelvis elever opleve begyndelsen eller afslutningen på hinandens soloundervisning. Skab også samarbejder, hvor elever bidrager til skolens danseopvisning, eller hvor billedkunstelever laver kulisser til teaterforestillinger. Faglige fællesskabsoplevelser kan styrke motivationen, give inspiration og skabe en oplevelse af at være en del af noget større. De kan også give eleverne indblik i skolens fællesskaber på flere niveauer.

4. Skab relationschancer i de sociale aktiviteter

Hver fjerde elev ønsker flere aktiviteter, der ikke handler om fremvisning, men om "bare at være sammen". Eleverne skal ikke stå alene med ansvaret for at blive en del af gode fællesskaber. Skab små, uformelle mødesteder og fælles oplevelser, hvor eleverne får mulighed for at lære hinanden at kende, også uden for selve undervisningen. Nogle elever har allerede et rigt socialt liv og efterspørger ikke nødvendigvis flere sociale aktiviteter. Andre har endnu ikke oplevet værdien af nye relationer i et interessefællesskab eller har brug for hjælp til at tage det første skridt. Her kan undervisere og andre voksne være med til at bygge bro mellem eleverne. Nogle elever skal også udfordres tilpas socialt og støttes i at udvikle deres sociale mod. Anerkend de små fremskridt og giv eleverne mulighed for selv at være betydningsfulde medværter. De kan f.eks. bidrage til gode fællesskabskulturer ved at hilse på hinanden og invitere andre ind i fællesskabet.

5. Styrk samarbejdet og kommunikationen med forældrene

Forældrene vil gerne støtte deres børn. Nogle forældre mangler indsigt i undervisningen og konkrete redskaber til at hjælpe. Det gælder også forældre, der selv har gået i et lignende tilbud. Skab tydelig og lettilgængelig kommunikation om undervisningens indhold, forventninger og barnets udvikling. Giv forældrene konkrete råd til at understøtte barnets motivation og øvning derhjemme uden at skabe unødigt pres. Forældre skal ikke være medundervisere, men skal have bedre muligheder for at bakke op om barnets interesse og udvikling. Tilpas støtten til forældrene, da familier har forskellige ressourcer og forudsætninger for at støtte barnets deltagelse.

6. Arbejd systematisk med deltagelsesglæde

Vær nysgerrige på, hvornår elevernes motivation daler, og hvad der kan styrke deres lyst til at fortsætte. Børns og unges interesser, behov og hverdagsliv forandrer sig, og det, der motiverede dem til at begynde, er ikke altid det samme, der får dem til at blive.

Del erfaringer med de pædagogiske greb, der styrker elevernes deltagelsesglæde, og vær åbne for at justere undervisningens indhold, udfordringer og deltagelsesformer. Ikke alle greb virker for alle elever. Derfor er det vigtigt løbende at undersøge, hvad der skaber gode trivselschancer for forskellige børn og unge. Det er særligt relevant i et ungdomsliv, hvor mange aktiviteter og forventninger konkurrerer om tiden. Her kan fritidsinteresser også blive valgt fra.

7. Skab meningsfulde tværfaglige samarbejder og skab flere veje ind i jeres tilbud

En systematisk praksis omfatter også lokale tværfaglige samarbejder. Hvis flere børn og unge skal drage nytte af musik- og kulturskolernes potentialer, er det vigtigt at bygge bro mellem tilbuddene og de steder, hvor børnene og de unge allerede er. Byd ind med jeres kompetencer og lad alle børn og unge møde kunstnerisk udfoldelse, f.eks. på skoler og uddannelsesinstitutioner, i fritids- og ungdomsklubber og i foreningslivet. Alle børn og unge skal introduceres til mulighederne for musikalske og kunstneriske fritidsaktiviteter. De kan med fordel få en god oplevelse i de arenaer, hvor de allerede befinder sig og er trygge. Her kan de møde undervisere, der giver dem en oplevelse af, at de kan passe ind og bidrage til fællesskaberne på musik- og kulturskolen. Styrk fortællingen om, hvordan musik- og kulturskolerne udgør betydningsfulde livsarenaer. Her udvikler børn og unge kunstneriske færdigheder og gør sig samtidig erfaringer med vedholdenhed, koncentration, selvtillid, mod og fællesskab. Brug elevernes og forældrenes egne fortællinger til at synliggøre, hvordan disse erfaringer kan få betydning i andre dele af børns og unges liv.

8. Gør trivsel og fællesskab til et fælles ansvar

Arbejdet med trivsel, relationer og fællesskaber må ikke alene afhænge af den enkelte undervisers engagement, kompetencer og prioriteringer. Brug undersøgelsens resultater og skolernes egne erfaringer til at skabe et fælles fagligt afsæt for praksis.

Ledelsen har et ansvar for at skabe muligheder for kompetenceudvikling og understøtte en personalekultur, hvor arbejdet med elevernes trivsel og deltagelse prioriteres, udvikles og følges op på. Udarbejd i fællesskab en systematisk praksis med afsæt i følgende spørgsmål:

- Hvad ønsker vi, at vores elever skal opleve, når de kommer hos os?
- Hvilke voksne ønsker vi at være for eleverne?
- Hvordan arbejder vi konkret med motivation, relationer og fællesskaber?
- Hvordan undersøger vi, om vores indsatser har den ønskede virkning?
- Hvad skal vi justere, så flere børn og unge får mulighed for at drage nytte af musik- og kulturskolernes potentialer?

Når trivsel og fællesskab bliver et fælles fagligt ansvar, styrkes forudsætningerne for, at flere elever får lige muligheder for at udvikle sig, udfolde sig og høre til. Det gælder, uanset hvilket tilbud de bliver en del af.

Del 3
Metode og videnskabsgrundlag

Sådan gjorde vi
– metode og datagrundlag

Analysen bygger på en elevundersøgelse med i alt 2.539 børn og unge, som har benyttet et musik- eller kulturtilbud på en af de 20 medvirkende musik- og kulturskoler. Derudover indgår en forældreundersøgelse med i alt 3.010 forældre. I dette afsnit gives et indblik i, hvem der medvirker i undersøgelsen, hvordan data er indsamlet, og hvordan besvarelserne fra eleverne og deres forældre er analyseret.

Indsamlingen af data

Samarbejdet mellem musik- og kulturskolerne og CUR er etableret på baggrund af de enkelte skolers interesse i at få indsigt i elevernes trivsel og tilfredshed med tilbuddene. Samarbejdet skal også give mulighed for at videreudvikle tilbuddene.

Spørgerammen er udarbejdet i samarbejde mellem CUR og de enkelte musik- og kulturskoler. Der er taget udgangspunkt i en overordnet skabelon, hvor alle musik- og kulturskoler har haft mulighed for at tilføje spørgsmål, som er særligt relevante for netop deres skole.

Målingerne er indsamlet i perioden 2023-2026. Forud for indsamlingen af besvarelserne har CUR afholdt møder om processen for dataindsamlingen. Formålet var at klæde musik- og kulturskolernes personale på til at indsamle besvarelser på en måde, der gav både undervisere og elever en god oplevelse.

Eleverne fik adgang til spørgeskemaet gennem musik- og kulturskolerne via en QR-kode, som kunne scannes med en mobiltelefon. Linket til forældreundersøgelsen blev udsendt pr. mail fra den enkelte musik- og kulturskole.

Karakteristik af eleverne og deres forældre

1. Elevundersøgelsen
Størstedelen af eleverne er piger (63 %). Der er en jævn fordeling i aldersgruppen 10-15 år, mens de elever, der er ældre end 16 år, er den mindste gruppe. De fleste af deltagerne kommer fra Region Hovedstaden, Region Syddanmark og Region Nordjylland (84 %). Se tabel 1.

2. Forældreundersøgelsen
Et flertal af de deltagende forældre er forældre til piger (61 %), og størstedelen af forældrenes børn er mellem 6 og 15 år. Den største gruppe af forældre kommer fra Region Syddanmark (40 %), Region Hovedstaden og Nordjylland (hhv. 21 % og 29 %). Se tabel 2.

Sådan analyserede vi data

Data fra spørgeskemaerne er analyseret deskriptivt med det formål at identificere overordnede tendenser i elevernes og forældrenes besvarelser. Fritekstbesvarelserne er kodet tematisk og supplerer de kvantitative data fra spørgeskemaerne.

Tabel 1: Elevundersøgelse

		Antal	Andel
Hvilket køn er du?	Pige	1.570	63 %
	Dreng	880	35 %
	Andet	38	2 %
	n	2.488	100 %
Alder	0-5 år	70	3 %
	6-9 år	592	23 %
	10-12 år	780	31 %
	13-15 år	629	25 %
	16-18 år	257	10 %
	19-22 år	166	6 %
	23-25 år	46	2 %
	n	2.536	100 %
Region	Region Hovedstaden	704	28 %
	Region Sjælland	29	1 %
	Region Syddanmark	707	29 %
	Region Midtjylland	363	15 %
	Region Nordjylland	682	27 %
	n	2.485	100 %

Tabel 2: Forældreundersøgelse

		Antal	Andel
Barnets køn	Dreng	1.098	38 %
	Pige	1.753	61 %
	Andet	11	1 %
	n	2.862	100 %
Hvor gammel er dit barn?	0-5 år	141	5 %
	6-9 år	1.095	38 %
	10-12 år	854	30 %
	13-15 år	591	21 %
	16-17 år	176	6 %
	n	2.857	100 %
Region	Region Hovedstaden	649	21 %
	Region Sjælland	17	1 %
	Region Syddanmark	1.191	40 %
	Region Midtjylland	286	9 %
	Region Nordjylland	867	29 %
	n	3.010	100 %

Litteraturliste

ABC for mental sundhed (2021): Hvad er ABC for mental sundhed? Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

Bonke, J. & Christensen, A. (2018): Hvordan bruger danskerne tiden, Gyldendal.

Bussu, A. & Mangiarulo, M. (2024): Playing Music Together: Exploring the impact of a classical music ensemble on adolescent's life skills self-perception. PLoS One.

CUR, Center for Ungdomsstudier (2021): Der sker hele tiden noget. Det gør der bare… – En undersøgelse med fokus på Generation Alpha, fritid, forældre og fællesskaber. Bugge, N., Gaard, A. & Østergaard, S. Ungdomsanalyse.

CUR, Center for Ungdomsstudier (2025): Men så scroller man bare videre og glemmer alt om det – nedslag fra et ungdomsliv i spændingsfeltet mellem den levede og den forestillede virkelighed. Bugge, N. P. & Østergaard, S. Frederiksberg.

CUR, Center for Ungdomsstudier (2026): Mere end en fritidsaktivitet. En undersøgelse om oplevelser af trivsel og fællesskaber i det organiserede fritidsliv blandt børn i 3.–6. klasse og deres forældre. Larsen, A. K. & Dalgaard Lauridsen, H. Frederiksberg.

DIF (2023): Forventninger og udfordringer blandt forældre til idrætsaktive børn i mødet med foreningslivet. Brøndby.

Finch, B. (2016): The sociology of fun. Palgrave Macmillan.

Furedi, F. (2002): Paranoid Parenting. Why ignoring the experts may be best for your child. Chicago Review Press.

Harkins, C., Garnham, L., Campbell, A. & Tannahill, C. (2016): Hitting the right note for child and adolescent mental and emotional wellbeing: a formative qualitative evaluation of Sistema Scotland's "Big Noise" orchestral programme. Journal of Public Mental Health, 15(1), 25–36.

IDAN (2026): Danskernes fritidsvaner 2024. Aktuel status og udvikling over tid. Aarhus.

IDAN (2025): Danskerens Motionsvaner. Aarhus.

Ravn, I. (2021): Selvbestemmelsesteorien: Motivation, psykologiske behov og sociale kontekster. Hans Reitzels Forlag.

SDU, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet (2025): Når kunst og kultur fremmer unges trivsel.

Sundhedsstyrelsen (2023): Karakteristika af det mentalt sundhedsfremmende fritidsfællesskab for unge. Rapport.

Trivselskommissionen (2025): Et dansk svar på en vestlig udfordring. Trivselskommissionens afrapporteringsrapport.

VIVE (2022): Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022. Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce, S. B. & Tagmose, B. B. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

